

УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ ЧЕРКАСЬКОЇ
ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ЧЕРКАСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЧЕРКАСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»

***ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ
КЛАСНОГО КЕРІВНИКА
З БАТЬКАМИ УЧНІВ***

Черкаси
2017

ББК 74.200.

Б 90

Рекомендовано до друку вченою радою КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР»
Протокол № 2 від 08.06. 2017 року

Автор - укладач

Бугайчук Наталія Василівна, методист з виховної роботи КНЗ «Черкаський обласний інститут післядипломної освіти педагогічних працівників Черкаської обласної ради»

Рецензенти:

Андрющенко Тетяна Константинівна, завідувач кафедри дошкільної освіти та професійного розвитку педагогів, доктор педагогічних наук;

Семеняка Дмитро Миколайович, заступник директора з виховної роботи Геронимівської загальноосвітньої школи I-III ступенів Черкаської районної ради.

Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів /
Н.В. Бугайчук . – Черкаси : КНЗ «ЧОІПОПП ЧОР», 2017. – 40 с.

Посібник «Форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів» рекомендується педагогічним працівникам, класним керівникам, педагогам-організаторам, заступникам директора школи з виховної роботи й всім тим, хто працює у напрямку підвищення ефективності роботи з учнівською молоддю і батьківською громадою.

©КНЗ ЧОІПОПП ЧОР, 2017.

ЗМІСТ

Н.В.Бугайчук	Вступ	3
Н.В.Бугайчук	Методика організації виховної роботи в сучасній школі	5
З.В.Тарасенко	Традиційні та інноваційні форми роботи класного керівника	17
С.А.Бузенко	Особистісно орієнтований підхід до формування особистості	34

Вступ

Даний методичний посібник розроблено авторським колективом і досліджує форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів. У посібнику автори намагалися показати найбільш загальні сучасні підходи, і такі які не втрачають свого значення з перебігом часу. Зрозуміло, що кожен учитель вносить у них щось своє – власний досвід, досвід учнівського колективу, наявні традиції, орієнтується на вік учнів, їх потреби та прагнення, здібності та обдарування. А також враховує можливості школи та батьків, умови регіону, вимоги інструктивно-методичних настанов керівних органів освіти.

Представлений методичний посібник вміщує матеріали з досвіду роботи переможців Всеукраїнського конкурсу «Класний керівник 2015», а саме: опис власного педагогічного досвіду з використанням традиційних та інноваційних форм роботи класного керівника з батьківським і учнівським колективами.

Сподіваємося, що робота з посібником дасть змогу не тільки отримати корисну інформацію про форми і методи роботи класного керівника з батьками учнів, а створить необхідне підґрунтя для моделювання власних виховних систем роботи з класом.

*Бугайчук Наталія Василівна,
методист з виховної роботи КНЗ
«Черкаський обласний інститут
післядипломної освіти педагогічних
працівників Черкаської обласної
ради»*

МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ВИХОВНОЇ РОБОТИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Класний керівник - це особа, яка за дорученням народу має повсякденний доступ до найдорожчого народного багатства - душі, розуму, почуттів дітей, підлітків і юнаків. Перед ним, з одного боку, моральні цінності, створені, вистраждані протягом століть, з другого - багатство народу, його майбутнє, його надія - молоде покоління. Класний керівник творить найбільше багатство суспільства - Людину...

В. О. Сухомлинський

«Для нас найбільший виклик зараз – перейти від «знанневої» школи, яка заставляє запам'ятати багато інформації, зокрема, теоретичної, і потім відтворити на екзаменах, до школи, яка готує компетентності 21 століття. В сучасній школі ми вчимо мовам, математиці, природничому циклу предметів, навіть, інформаційно-комунікативній технології. Але є ще частина компетентностей, які у провідних системах освіти вже фактично напрацьовують понад десять років, а ми до них ще не дійшли. Це соціальна і громадянська компетентність, це підприємливість і фінансова грамотність, це екологічна безпека і здоров'я, — це те, що людям потрібно для успішного життя, для самореалізації. Тому, це виклик як перепідготувати всіх вчителів, які зможуть перейти у педагогіку партнерства. Коли треба чути дітей і співдіяти з ними, а не тільки диктувати нові знання» - так сказала міністр освіти і науки України Лілія Гріневич в інтерв'ю громадському радіо [9].

Сучасна школа вимагає докорінного переосмислення усієї системи виховання, оновлення змісту, форм і методів духовного становлення особистості на основі гуманізації життєдіяльності учня, створення умов для самореалізації у різних видах творчої діяльності. Головною метою виховання особистості є підготовка учнів до повноцінного суспільного життя, яке передбачає виконання ролей громадянина, трудівника, громадського діяча, сім'янина, товариша. [4].

Поверховість знань і суджень, напівосвіченість стали пошестю нашого часу. Погодьтеся, що напівосвіченість навіть гірша за повне невігластво. Неосвічена людина не сяде за кермо автобуса, поїзда чи штурвал літака або корабля, не буде лікувати чи робити трансплантацію. А от людині, що має диплом це можна. Поверхові знання - це закриті для практичного використання знання. Можна завантажити свою пам'ять інформацією з усіх можливих

енциклопедій і при цьому залишатися поверхневою людиною. Від 70 до 90% авіаційних подій і катастроф у світі відбувається через – «людський фактор», ось що означає «непрофесіоналізм».

Але не можна ігнорувати і той факт, що здатність людини до **оригінального мислення** багато разів ставала єдиною причиною правильного рішення в нестандартній ситуації.

Таким чином, головне завдання сучасної школи не нафарширувати учня готовими знаннями основ наук, а інтелектуально та емоційно його розвивати, зародити бажання до самовдосконалення і дати для цього елементарні навички.

Нікого не потрібно переконувати, що якісна освіта повинна давати те, чого вимагає суспільство. Окрім вузько спеціалізованих знань, має навчити порівнювати факти, користуватись інформацією з кількох джерел, критично мислити. Якісна освіта має формувати соціальні навички, бути прикладною. Вчити піклуватися про фізичне здоров'я, справлятися з емоційним навантаженням.

Перед кожним учасником реформ зараз одне і теж завдання: взяти на себе відповідальність за свою сферу, працювати на максимальний результат, залишаючись відкритим до зворотного зв'язку, експериментів та співпраці. Учасником тут можна вважати і вчителя, і директора, і громадські організації і, звичайно ж, батьків.

До яких змін не готові батьки і навіть вчителі?

Багато батьків оберігають своїх чад від труднощів. Не довіряють їхньому – вибору, відчуттям. Будь-що намагаються влаштувати в елітні школи. У таких дітей пропадає мотивація вчитися, вони не знають реального життя. Батьки неготові до більшості нововведень переважно через стереотипи «нас так вчили так і має залишатися», «радянська система освіти - найкраща в світі», «візьмемо систему освіти успішної країни за зразок і немає проблеми».

І не хочуть, частина батьків, і задумуватися, що сьогодні інші вимоги. Система освіти що відзначалася своєю орієнтованістю на глибокі й всебічні знання не актуальна. Настав час оцінювати шкільну освіту за тим, які вміння вона формує для досягнення життєвих успіхів, тому компетентнісний підхід розглядається як давно назріла альтернатива традиційній знаннєвій парадигмі.

Сьогодні в педагогіку міцно увійшло поняття компетентність та компетенції. Раніше воно використовувалося тільки при характеристиці рівня професіоналізму фахівців.

Компетентність — проінформованість, обізнаність, авторитетність.

Компетентність у перекладі з латинської *competentia* означає коло питань, у яких людина добре обізнана, має знання та досвід [10].

Компетенція - набута у процесі навчання інтегрована здатність особистості успішно діяти на основі практичного досвіду, умінь та знань при вирішенні поставлених завдань. [10].

Використовувати компетентнісний підхід у виховній роботі, акцентувати увагу на формуванні морально-духовної життєво компетентної особистості, яка

успішно самореалізується в соціумі як громадянин, сім'янин, професіонал – одна з надзадач класного керівника.

Під час виховних заходів необхідно, щоб учні мали змогу засвоїти й надалі вибудувати соціально очікувані моделі поведінки свідомого громадянина, а також прийнятні для них конструктивні стратегії поведінки у різних, в тому числі і небезпечних ситуаціях.

За останні десятиліття діти змінилися. Мають менші фізичні навантаження. Раніше відпочивали в селах, лазили по деревах, допомагали по господарству, а зараз бавляться у комп'ютерні ігри. Зростає кількість гіперактивних малюків і тих, що мають дефіцит уваги. Через велику кількість інформації мозок налаштувався на коротке сприйняття, не заглиблюється в неї. Все менше дітей читають великі твори. З'явилося кліпове мислення – перестрибування з одного повідомлення на інше. Педагоги мають враховувати це при організації роботи з учнівським колективом.

З кожним роком виникають **нові інтерактивні форми виховної роботи**, що передбачають самостійну або спільну роботу, набуття дітьми та учнівською молоддю соціального досвіду; сприяють формуванню національної свідомості, критичного мислення, ініціативності, творчого підходу до справи, відповідальності за свої дії та вчинки: громадській, волонтерській діяльності, соціальним практикам, пошуковій, дослідницькій та проектній діяльності, дискусійним клубам, діяльності учнівських прес-центрів, флеш-мобам, акціям, квестам. В той же час є провірені часом але актуальні і сьогодні форми роботи.

Молоді вчителі та більшість батьків скептично ставляться до лінійок та іншої інших традиційних форм у відзначенні шкільних та державних свят. Але коли музика Мирослава Скорика бринить по нервах, слова поезії Ліни Костенко проникають в саме серце, а жовто-блакитні кульки летять в небо – бринить щось в душі і стає розуміло, що я таки люблю свою школу, своє село, своє місто, свою Україну!

Дитина, вчитель і батьки. Трикутник не менше класичний, ніж любовний, і не менш загадковий, ніж бермудський. Хто з ким повинен бути заодно? Або хто проти кого? Саме так часто і розглядають свої відносини з педагогом батьки, забуваючи, що вчитель і батьки повинні бути, як мінімум, союзниками (а краще, партнерами), і мета у них спільна: навчити і виховати дитину. І якщо трикутник - рівносторонній а дитина займає його вершину, батьки і вчителі - місця у його заснування, то буде він максимально міцним і стійким. Правильно вибудовані відносини педагогів з батьками - це якщо і не половина успіху, то дуже серйозний внесок в процес освіти дитини.

Як це зробити?

Педагогам важливо пам'ятати, що всі ми живі люди, схильні до перепадів настрою, батьківська думка завжди суб'єктивна і дитина для них завжди «най-най». І це нормально. Батьки іноді впадають з крайності в крайність, в залежності від емоційного стану, успіхів або невдач дитини, інших негараздів. Зустрічаються батьки, які буквально не дають проходу вчителям. Їх підлабузливий стиль спілкування не тільки чути в голосі, але і видно за версту в

міміці, жестах і позі. Вони не можуть і дня прожити без спілкування з учителем, вони чатують його біля школи та сповіщають про кожен крок своєї дитини. Основне завдання таких батьків - донести до вчителя думку, що його дитина особлива (аж надто вразлива, здібна, обдарована і т.п.), отже, і ставлення до неї має бути особливе.

Є батьки притримуються іншої крайності в спілкуванні з педагогом, як ніби натякають на походження слова «педагог». Педагог (ін. Грец. Παιδαγωγός) - раб, приставлений до дитини, щоб водити його в школу, охороняти і оберігати його. Сумнівно, звичайно, що вони це знають, але по їх поведінці можна зробити висновок, що вони застрягли в античності і як і раніше вважають педагогів своїми рабами. Вони відправили дитину в школу і цим виконали свій батьківський обов'язок, тепер за все відповідає держава, школа, директор, класний керівник.

Всі мінуси цих крайніх варіантів очевидні. Як розпечений особливим ставленням, так і знахабнілий від безкарності, учень вийде в життя неадекватним і неврівноваженим.

Наявна практика залучення батьків до активної участі в навчанні і вихованні дітей не вирішує багатьох задач, які стоять перед навчальним закладом, і в цьому, часто, винувата сама школа.

В першу чергу це пов'язано з традиційною установкою: батьки – замовники, педагоги – виконавці. Формально - правильно але реалізація цієї установки на практиці привела до істотних деформацій в свідомості вчителів та батьків. Школа взяла на себе повну відповідальність за навчання і виховання дитини, а тепер суспільство звинувачує саме школу за ріст злочинності, погіршення здоров'я школярів, падіння моральних принципів та ін. І щоб зняти з себе ці звинувачення, школа похапцем шукає шляхи боротьби з соціально небезпечними явищами, проводить акції, виховні заходи і лише провокує ріст незадоволення в свій адрес. А «замовники» - батьки в даній ситуації знов залишаються осторонь, переконуючи себе в тому що це школа відповідальна за дитину.

Друга установка, яка заважає школі – це відношення до батьків як до помічників. І знов нічого поганого в цьому немає. Однак в школі до батьків відносяться як до підручного персоналу: ми краще знаємо, що потрібно вашим дітям, ми доручаємо – ви виконуйте. І дають як правило разові доручення – вивчити, намалювати, прийти на збори, допомогти матеріально. І батьки відкупляються від школи.

Третя установка в тому що багато вчителів відносяться до батьків як до потенційної інстанції, яка може покарати дитину за проступок. Тим самим школа стала для багатьох батьків невичерпним джерелом психологічної небезпеки по відношенню до дітей та й до них самих, що в кінцевому результаті веде до відчуження батьків від школи.

Одна з головних бід в тому що школа не занурює батьків в зміст того, що вона робить для (ради) їхніх дітей. А, як нам давно відомо, будь-який зміст можна зрозуміти не через лекції та бесіди, а тільки через спільну працю, яка дає

досвід вибудовування позитивних і конструктивних відносин батьків з дитиною і школою. Крім того школа не вчить батьків бути батьками. Вона не дає (не озброює їх) професійними знаннями, уміннями, не збагачує їх професійний репертуар ефективними засобами навчання і виховання дитини.

Недосвідченість батьків, їхнє намагання опиратися виключно на власний досвід, брак певних педагогічних знань і навичок призводить до серйозних помилок. Ось чому однією з важливих передумов виховання в сім'ї є підвищення педагогічної культури батьків, насамперед, систематичною просвітою, яка передбачає комплексне висвітлення відповідних питань. Серед форм роботи з батьками переважають індивідуальні бесіди та батьківські збори.

Крім того, школа здатна змінити систему освітньої взаємодії з родиною, включаючи батьків в виконання освітньої програми розвитку школярів. Наприклад при плануванні роботи школи по формуванню здорового способу життя, школа відмежовує сферу свого впливу заходами які їй під силу, не враховуючи можливості сім'ї, яка в свою чергу також турбується про здоров'я і добробут дитини. Ефективність форм і методів роботи які використовує школа в цьому напрямку – падає в рази. Чому б не стимулювати участь родини в такій важливій сфері як профілактика здорового способу життя або профілактика респіраторних захворювань і т.п. Практично в кожній школі області впроваджують режим пошуку та реалізації інноваційних технологій навчання здоров'ю в педагогічну діяльність; формують в учнів свідоме ставлення до власного здоров'я та навичок здорового способу життя; виховують поведінку, спрямовану на здоровий спосіб життя; залучають фахівців з питань здоров'я і здорового способу життя і лише іноді запрошують батьків на спортивне свято «Тато, мама, я – спортивна сім'я».

Скоординувати зусилля школи і сім'ї означає усунути суперечності і створити однорідне виховне і розвиваюче середовище. Без співпраці з сім'єю та громадськими організаціями неможливе повноцінне виховання підростаючого покоління. На сучасному етапі необхідно об'єднувати зусилля всіх небайдужих людей щодо виховання молоді.

Особливі труднощі викликає робота з неблагополучними сім'ями та родинами трудових мігрантів, які мало часу та уваги приділяють вихованню своїх дітей. Тоді основні важелі виховання зосереджуються в руках вчителів та громадськості.

Проблемою виявляється налагодження співпраці з сім'ями учнів, які підвозяться до опорного навчального закладу з трьох-чотирьох сіл. Адже важко зібрати батьків на батьківські збори, а перед класним керівником постає завдання відвідування сімей, які проживають в різних селах.

Зазвичай на перші батьківські збори батьки приходять, тому головним завданням класного керівника є коректне пояснення всього освітнього процесу. Для цього педагог повинен завчасно підготуватися до проведення заходу, яке засноване з метою роз'яснення організаційних питань. Порядок першого батьківських зборів продумується заздалегідь.

На перших батьківських зборах доцільно розглянути варіанти участі батьків у шкільному житті дитини. Для початку: брати участь в ній взагалі або не брати участь, обмежитися відвідуванням свят і батьківських зборів? Довіряти чи перевіряти? Як привчити дитину до шкільної самостійності і одночасно не пропустити що-небудь потенційно небезпечне?

Для того щоб сім'я могла брати активну участь у всіх заходах, акціях, святах що проводяться в класі, школі, батькам доречно буде запропонувати опорний матеріал, наприклад оформлений такому вигляді:

Листок добровільної участі батьків
в підготовці і проведенні заходів _____ класу _____ школи

Назва заходу	Дата проведення	Необхідно зробити	П.І.П. бажаних взяти участь	Відмітки про виконання
Свято урожаю	25.09	Бути присутнім		
День захисника Вітчизни. Турнір «Герой дня».	13.10	Бути присутнім Провести спортивну естафету		
Загальношкільний конкурс плакатів «Вогонь – друг, вогонь – ворог!».	31.01-04.02	Взяти участь в конкурсі плакатів		
Класна година з елементами тренінгу «Користь та безпека соціальних мереж»	08.02	Бути присутнім		
Класна година «Неймовірні історії кохання відомих людей»	16.02.	Провести літературознавчу вікторину		
Мамине свято	06.03	Бути присутнім		
Підготовка класної кімнати до нового навчального року	15-25. 08	Пофарбувати парти		

Запропонувати вписати свої прізвища проти тих справ, де вони зможуть допомогти. Контроль за виконанням можна доручити батьківському комітету класу, який зможе на основі списку добровольців формувати ініціативну батьківську групу допомоги. При знайомстві з батьками необхідно дізнатися про їхнє захоплення, а також визначити, як вони можуть допомогти у виховній роботі класу (організація заходів, допомога в походах та поїздках, консультування з питань, створення стіннівок, друкованих продуктів,

відеозйомка, ксерокопіювання, фотографування – загалом виявляється велика кількість батьків, які готові взяти активну участь у виховній роботі класу).

Ще необхідно поговорити про найпоширеніші батьківські помилки, розповісти про цікаві батьківські знахідки. Обов'язково розглянути тему: як все це повинно змінюватися з роками? Адже діти вчаться в школі дуже довго, більше десяти років, а батьки часто не встигають вчасно перебудуватися: те, що було актуально для восьмирічки, вже явно не годиться для чотирнадцятирічних. Обов'язково обговорити про роль бабусь, дідусів і репетиторів. І, напевно, найголовніше: про те, як побудувати індивідуальну, унікальну сімейну стратегію - участь сім'ї в шкільному житті саме цього конкретного школяра протягом усього його шкільного життя. Адже всі розуміють, що навіть в одній сім'ї діти можуть бути різними і, отже, вимагати різного підходу, не кажучи вже про відмінності (матеріальні, інтелектуальні та інші) життя, можливості і бажання різних сімей.

Для сучасного освітнього процесу характерним є пошук нових педагогічних технологій, педагогічних можливостей.

Виховна діяльність класного керівника ззовні проявляється саме через комплекс заходів виховної роботи.

Часто у педагогічній практиці вчителем неправильно усвідомлюється сутність форм виховної роботи, їх ототожнюють з методами. Однак метод у перекладі із грецької означає шлях до чого-небудь, спосіб пізнання, дослідження. Методи виховання – це шляхи, способи впливу вихователя на свідомість, волю, почуття, поведінку вихованців з метою досягнення в них заданих якостей.

Тоді як форма (від лат. forma – зовнішній вигляд, зовнішній обрис, певний, стійкий порядок) є зовнішнім вираженням методу. Звідси формою виховання є зовнішня сторона організації виховної роботи, що пов'язана з кількістю тих, на яких спрямовують виховний вплив, часом, місцем та порядком його здійснення. [5].

Класний керівник — багатогранна універсальна особистість, яка має різноманітні знання, володіє навичками і вихователя, і психолога, і соціального педагога, і педагога-організатора. Це зв'язуюча ланка між дитиною, вчителем-предметником, батьками, громадкістю, та ін.

Основним завданням класного керівника є створення необхідних умов для: самоактуалізації, самовизначення, саморозвитку, самореалізації учня. сприяння формування особистості учня, розвитку його задатків, можливостей, здібностей і талантів, а також його соціалізації, залучення до сфери суспільно-соціальних відносин.

Класний керівник — це не тільки вихователь і педагог, який організує процес виховання та навчання учнів, це особистість, яка перебуває в процесі постійного саморозвитку, самовдосконалення, професійного зростання [6, с. 6], та людина, яка може це спостерігати, скеровувати у правильне русло чи хоча б допомагати учню усвідомити себе, сильні і слабкі сторони, напрямки можливого руху.

Професію вчителя можна порівняти з професією лікаря. Як лікар, не може лікувати людей так, як лікували в минулому. І педагог, не може вчити так, як вчили його у свій час. Тому обмін кращим досвідом, аналіз нових форм, використання сучасних інформаційних технологій, семінари, майстер-класи, круглі столи, і т.п., стає для вчителя важливою частиною його професії.

Список використаних джерел:

1. Бех І.Д. Національна ідея в становленні громадянина – патріота України: програмно-виховний контекст / І.Д.Бех, К.І.Чорна. – К.: Національна академія педагогічних наук України, 2014. – 48с.

2. Бех І.Д. Програма Українського патріотичного виховання дітей та учнівської молоді / І.Д.Бех, К.І.Чорна. – К.: Національна академія педагогічних наук України, 2014. – 29с.

3. Стельмахович М.Г. Українська родинна педагогіка: Навч. посібник. – К.: ІСДО, 1996. – 288с.

4. Методичні рекомендації з питань організації виховної роботи у навчальних закладах у 2016/2017 навчальному році. Додаток до листа Інституту модернізації змісту освіти від 25.07.2016 № 2.1/10-1828

5. Кондрашова, Л.В., Лаврентьева, О.О., Зеленкова, Н.І. Методика організації виховної роботи в сучасній школі: навчальний посібник / Л.В.Кондрашова, О.О.Лаврентьева, Н.І.Зеленкова. – Кривий Ріг : КДПУ, 2008 – 187 с.

6. Рибальченко І. М. Супутник класного керівника. 10-11 класи. — Х. : Вид. група «Основа», 2008. — 220 с. — (Серія «Школа класного керівника»).

7. Бугайчук Н.В. Взаємодія сім'ї, навчальних закладів та громадський організацій у вихованні та соціалізації дітей та молоді режим доступу <http://static.klasnaocinka.com.ua>

8. Сайт: Інститут класного керівництва. Електронний ресурс [режим доступу]

<http://nauch.com.ua/psihologiya/51386/index.html><http://nauch.com.ua/psihologiya/51386/index.html><http://nauch.com.ua/psihologiya/51386/index.html><http://nauch.com.ua/psihologiya/51386/index.html><http://nauch.com.ua/psihologiya/51386/index.html>

9. Сайт: Громадське радіо. Електронний ресурс [режим доступу]:

<https://hromadskeradio.org/programs/hromadska-hvylya/hto-mytime-ramu-yakym-maye-buty-kurs-simeynyh-cinnostey-u-shkoli>

10. Вікіпедія. Електронний ресурс [режим доступу]:

<https://uk.wikipedia.org/wiki>

*Тарасенко Зоя Віталіївна
переможець Всеукраїнського
конкурсу «Класний керівник 2015»
учитель Червонослобідської
загальноосвітньої школи I-III
ступенів №1 Черкаської районної
ради*

ТРАДИЦІЙНІ ТА ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ І МЕТОДИ РОБОТИ КЛАСНОГО КЕРІВНИКА З БАТЬКАМИ УЧНІВ

Класний керівник – це педагогічний працівник, який здійснює педагогічну діяльність з колективом учнів класу, їх батьками, організацію і проведення позаурочної та культурно-масової роботи, сприяє взаємодії учасників навчально-виховного процесу в створенні належних умов для виконання завдань навчання і виховання, самореалізації та розвитку учнів, їх соціального захисту.

Організація роботи з батьками учнів повинна здійснюватися за такими основними напрямками:

- Вивчення сімей учнів, їх виховного потенціалу;
- Включення батьків, усіх дорослих членів родини у навчально-виховний процес як рівноправних учасників, інтеграція зусиль і гармонізація взаємин педагогічного колективу і батьківської громадськості в створенні сприятливих умов для ефективної роботи освітнього закладу;
- Формування педагогічної культури сучасної сім'ї та допомога батькам в їх психолого-педагогічній самоосвіті;
- Корекція виховної діяльності родин з різним типом сімейного неблагополуччя.

Співпрацю з батьками класний керівник може проводити в різноманітних формах, із використанням різних методів педагогічної діяльності.

ТРАДИЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

I. Індивідуальні:

- відвідування сім'ї;
- запрошення до школи;
- індивідуальна педагогічна бесіда;
- індивідуальна педагогічна допомога;
- листування з батьками;
- дні відкритих дверей.

II. Групові:

- зібрання батьківського активу;
- групові бесіди;

- групові консультації;
- батьківські консилиуми.

III. Колективні:

- лекції і бесіди;
- науково-практичні конференції;
- батьківські дні;
- вечори питань і відповідей;
- загальношкільні та класні батьківські збори;
- збори-концерти;
- конференції з обміну досвідом виховання;
- диспути;
- педагогічні колегіуми;
- зустрічі «за круглим столом»;
- педагогічний всеобуч;
- усні журнали, тощо

Традиційні методи та прийоми роботи з батьками:

- спостереження;
- бесіди;
- анкетування;
- учнівські твори-роздуми.

Інноваційні форми роботи з батьками:

- у сімейному колі (індивідуальна допомога родинам, організація зустрічей із лікарями, юристами, психологами тощо);
- дерево родоводу (зустрічі поколінь, роздуми над проблемами виховання);
- родинний міст (збори дітей, батьків, членів родини);
- день добрих справ (спільна трудова діяльність вчителів та батьків, дітей);
- сімейна скринька (добірка матеріалів з позитивним досвідом родинного виховання);
- дні довіри (у визначені дні батьки-лікарі, батьки-юристи, і т.д. проводять консультації для бажаючих);
- народні світлиці (спільне проведення традиційних святкувань);
- аукціони педагогічних ідей (обмін досвідом з родинного виховання);
- батьківські педагогічні ринги (спільне розв'язання педагогічних задач);
- батьківські педагогічні «табу» (спільне обговорення шляхів виходу із кризових ситуацій).

Досить ефективною формою забезпечення оптимальних умов співпраці сім'ї та школи є **відвідування сім'ї школяра**. Класний керівник має змогу ознайомитися із соціально-економічними умовами виховання дитини в сім'ї, відчутти і зрозуміти психолого-педагогічний клімат у сімейному колективі, дати поради батькам щодо створення сприятливих умов для навчальної діяльності учня, інформувати їх про його успішність і поведінку.

Вдаючись до цієї форми роботи з батьками, варто дотримуватись низки вимог:

- треба відвідувати сім'ї всіх учнів (особливо у 5-му класі), а не лише тих, які мають проблеми у навчанні та поведінці;
- кожного разу визначати мету і зміст бесіди з батьками, враховуючи індивідуальні особливості конкретної дитини;
- завчасно попереджувати й узгоджувати з батьками день і час візиту;
- розмову починати про позитивні якості, досягнення, вчинки дитини, а потім тактовно розповісти про труднощі, які виникли у навчанні чи спілкуванні з товаришами, вчителями;
- вести розмову про спільні дії у наданні допомоги дитині для подолання цих труднощів.

Важливим правилом відвідування сім'ї учня педагогом є створення такої атмосфери взаємовідносин між учителем, учнем і його батьками, за якої візит був би однозначно бажаним, очікуваним, корисним і приємним. Коли ж цього немає і батьки з тривогою, а учень з острахом сприймають педагога-візитера, то краще не відвідувати сім'ю, а використати інші форми контактів.

Батьківські збори – це громадський орган, який своїми рішеннями визначає завдання, зміст, напрями роботи батьківського колективу, класу, освітнього закладу.

На сучасному етапі батьківські збори мають стати школою освіти батьків, сприяти згуртуванню батьківського колективу, формуванню його колективної відповідальності за колектив класу і за кожного учня зокрема. Збори мають на меті залучати батьків до співпраці з педагогами й адміністрацією, до активної участі в житті навчального закладу, класу, виховувати педагогічну культуру батьківської громадськості.

Батьківські збори повинні відповідати таким педагогічним вимогам:

- сприяти формуванню, згуртуванню батьківського колективу, наголошувати на соціально-правовій відповідальності батьків за виховання дітей;
- забезпечувати наступність у розв'язанні виховних завдань;
- забезпечувати оптимальні умови для здобуття батьками психолого-педагогічних знань в галузі сімейного виховання;
- сприяти забезпеченню єдності виховних впливів школи та сім'ї на вихованців;
- забезпечувати формування узгодженої колективної думки, яка позитивно впливала б на процес виховання;
- сприяти підвищенню авторитету вчителів і батьків.

Види батьківських зборів:

- організаційні;
- тематичні;
- збори-диспути;
- збори-конференції;
- збори-практикуми;

- збори-концерти;
- збори-семінари;
- педагогічні роздуми;
- підсумкові батьківські збори.

Форма проведення зборів може бути різноманітною: лекція, бесіда, дискусія, диспут, тренінг, педагогічні читання, тощо.

Збори повинні мати як теоретичний, так і практичний характер: розбір ситуацій, тренінги, практикуми, за допомогою яких батьки змогли б набути впевненості в собі, рішучості в досягненні мети виховання, побачити можливості не лише для розвитку дітей, але й резерви власної самореалізації.

Результативними та цікавими вважають нестандартні збори: «круглий стіл», тематична дискусія батьків із запрошенням спеціалістів, спільні збори батьків і дітей, тощо.

Правила підготовки батьківських зборів:

- тема батьківських зборів має бути актуальною для батьків;
- батьківські збори слід проводити у зручний для батьків час;
- план проведення батьківських зборів має бути доведений до батьків завчасно;
- спілкування класного керівника з батьками має бути тактовним і зацікавленим;
- батьківські збори не повинні навішувати «ярликів»;
- батьківські збори мають бути корисними й уміло підготовленими.

Психологічні поради щодо проведення батьківських зборів:

- перед початком зборів краще залишити за дверима «поганий» настрій;
- відведіть на збори не більше 1, 5 години;
- найприємніший звук для людини – її ім'я; покладіть перед собою список з іменами та по батькові;
- перед початком зборів проголошуйте питання, які слід обговорити;
- не забудьте «золоте» правило педагогічного аналізу: починати з позитивного, потім говорити про негативне, а завершувати пропозиціями на майбутнє;
- попередьте батьків про те, що не всю інформацію можна доводити до дітей;
- подякуйте тим, хто прийшов (особливо татам);
- дайте зрозуміти батькам, що ви добре розумієте, як складно дитині навчатися;
- в індивідуальній бесіді оцінюйте успіхи дитини, співвіднесіть їх із потенційними можливостями учня;
- доведіть до батьків думку: «поганий учень» - не означає «погана дитина»;
- батьки мають піти зі зборів із почуттям, що вони можуть допомогти своїй дитині.

Класному керівнику не варто:

- обговорювати неявку присутніх батьків на попередні збори;

- говорити про відсутніх батьків;
- порівнювати успіхи окремих учнів чи класів;
- негативно оцінювати клас загалом;
- переоцінювати значення окремих предметів;
- використовувати в спілкуванні з батьками моралізаторський тон;
- припускати некоректності, нетактовності.

Для формування і функціонування колективу батьків класу, підвищення дієвості батьківських зборів необхідно створювати органи самоврядування. Таким органом є батьківський комітет. Він обирається у складі 3 – 5 осіб на загальних зборах батьків учнів класу.

Члени батьківського комітету обирають голову та представника до ради школи. Завдання батьківського комітету – сприяти роботі педагогічного колективу школи у вихованні та навчанні школярів, допомагати класному керівникові створювати сприятливі умови для проведення навчально-виховної роботи.

Запрошення батьків до школи. Найчастіше це роблять для конфіденційної розмови про шкільні проблеми дитини (погана поведінка, неуспішність тощо). Під час бесіди важливо дотримуватися педагогічного такту, створити атмосферу довіри. Педагог висловлює свої міркування, відповідає на запитання батьків, надає корисні поради. Необхідно пам'ятати, що надмірне звертання уваги на недоліки учня викликає в батьків неприязнь, насторогу, навіть якщо учитель має рацію.

Індивідуальні консультації особливо необхідні, коли вчитель набирає клас. Готуючись до консультації, необхідно визначити низку запитань, відповіді на які допоможуть плануванню виховної роботи з класом. Вчитель повинен дати можливість батькам розповісти йому все те, що допоможе в професійній роботі з дитиною:

- особливості здоров'я дитини;
- його захоплення, інтереси;
- переваги у спілкуванні в сім'ї;
- реакції поведінки;
- особливості характеру;
- мотивація навчання;
- інтереси позаучбовою діяльністю;
- моральні цінності сім'ї.

ІННОВАЦІЙНІ ФОРМИ РОБОТИ З БАТЬКАМИ

Ділові ігри

Ділові ігри максимально наближають, учасників гри до реального стану, формують, навички швидкого прийняття педагогічно правильних рішень, уміння вчасно побачити та виправити помилку. Ця форма роботи з батьками дозволяє не лише рефлексивно оцінити певну модель поведінки, але й надає цікавий матеріал про життя родини — її традиції, розподіл, внутрішньосімейних ролей, способи розв'язання конфліктів. Особливо ефективно використання ділової гри за

участю школярів, адже іноді саме їм присутність усієї родини дозволяє побачити специфіку взаємодії дорослих, і дітей. Метою ділових ігор є вироблення та закріплення певних навичок, уміння попереджати конфліктні ситуації. Ролі в ділових іграх можна розподіляти по-різному. Темою ділових ігор можуть бути різні конфліктні ситуації.

Батьківські тренінги

Ефективною є паралельна робота з батьками та дітьми щодо тієї самої проблеми. На цій підставі можна наочно розглянути подвійність ситуації, виявити позицію дитини та дорослого. Робота тренінгової групи передбачає серію занять-практикумів. Деякі з них можуть містити спільну творчість дітей і батьків.

Тренінг може бути спрямовано на навчання, здобуття навичок ефективної взаємодії дорослих і дітей, підвищення впевненості в собі, виявлення обдарованості, удосконалення комунікативних і мовних навичок. Ця форма роботи досить нова і для її проведення потрібен фахівець, який добре володіє методикою такої роботи. За умілого використання тренінгу результат буде помітним одразу. У батьківських тренінгах мають брати участь обоє батьків. Від цього ефективність тренінгу зростає, і результати не змушують на себе чека-ти. Тренінг проводять із групою, що складається із:

12- 15 осіб. Батьківські тренінги будуть успішними, якщо всі батьки активно братимуть у них участь і регулярно їх відвідуватимуть. Щоб тренінг був результативним, він повинен містити 5-8 занять. Батьківський тренінг проводить, як правило, психолог школи, що дає можливість батькам тимчасово відчутися себе дитиною, пережити емоційно ще раз дитячі враження. З чималим інтересом батьки виконують такі тренінгові завдання, як «Дитячі гримаси», «Улюблена іграшка», «Мій казковий образ», «Дитячі ігри», «Виховання дитинства», «Фільм про мою родину», тощо.

Батьківські читання

Ця форма роботи з батьками дає можливість не лише слухати лекції педагогів, а й вивчати літературу з проблеми та брати участь у її обговоренні. Батьківські читання можна організовувати в такий спосіб: на перших зборах на початку навчального року батьки визначають питання з педагогіки та психології, які їх найбільше хвилюють. Учитель збирає інформацію й аналізує її. Разом зі шкільним бібліотекарем та іншими фахівцями педагоги визначають книги, за допомогою яких можна одержати відповідь на поставлені запитання. Батьки читають книги, а потім використовують рекомендовану літературу в батьківських читаннях. Особливістю батьківських читань є те, що під час аналізування книги батьки мають викласти власне розуміння проблеми та знайти підхід до її розв'язання після прочитання книги.

Батьківські читання допомагають багатьом батькам переглянути свої погляди на виховання, познайомитися з традиціями виховання дітей в інших сім'ях, інакше поглянути на свою дитину і на своє відношення до неї. В ході батьківських читань доречно формувати батьківську культуру, кругозір в рамках даної проблеми.

Батьківські ринги

Серед дискусійних форм — спілкування батьків і формування батьківського колективу. Батьківський ринг готують у вигляді відповідей на запитання із педагогічних проблем. Запитання обирають батьки. На одне запитання відповідають дві сім'ї. В них можуть бути різні позиції, думки. Інша частина аудиторії в полеміку не вступає, а лише підтримує думки сімей оплесками. Експертами в батьківських рингах є учні класу, які визначають, яка сім'я у відповідях, на запитання була більш близькою до правильного трактування. Користь таких зустрічей полягає ще і в тому, що вони дозволяють зняти всякі закулісні розмови серед батьків із питань організації освітнього простору їх дітей, змісту навчального і виховного процесу.

Дні відкритих дверей

У ці дні запрошують батьків, вони відвідують класи, де навчаються їхні діти, знайомляться з роботою педагогів, ведуть спостереження за роботою дітей на уроках.

Головна мета - показати роботу школи, привернути увагу батьків до проблем виховання. Вимагає серйозної підготовки, оформлення школи, організації програми свята (концерту, зустрічей у класах, відвідування виставок, спортивних змагань тощо).

Батьківські вечори

Форма роботи, що об'єднує батьківський колектив. Батьківські вечори проводяться у класі 1-2 рази на рік або у присутності дітей, або без них. Батьківський вечір - це свято спілкування з батьками, це свято спогадів про власне дитинство й дитинство своєї дитини, це пошук відповідей на запитання, які ставить життя перед батьками.

Педагогічна дискусія

Диспут, одна з найцікавіших форм підвищення педагогічної культури. Відмінна риса диспуту полягає в тому, що він дозволяє втягнути всіх присутніх в обговорення поставлених проблем, сприяє виробленню вміння всебічно аналізувати факти та явища, спираючись на отримані навички та накопичений досвід. Успіх диспуту багато в чому залежить від його підготовки. Приблизно за місяць учасники повинні познайомитися з темою майбутнього диспуту, основними питаннями, літературою.

Рольові ігри

Форма колективної творчої діяльності з вивчення рівня сформованості педагогічних умінь. Зразковими темами рольових ігор із батьками можуть бути такі: «Ранок у вашому домі», «Дитина прийшла зі школи», «Сімейна нарада» тощо. Методика рольової гри передбачає визначення теми, призначення складу учасників, розподіл ролей між ними, попереднє обговорення можливих позицій і варіантів поведінки учасників гри. При цьому важливо програти кілька варіантів (позитивних і негативних) поведінки учасників гри та шляхом спільного обговорення вибрати оптимальний для даної ситуації варіант дій.

Конференція

Форма педагогічної освіти, що передбачає розширення, поглиблення та закріплення знань про виховання дітей. Конференції можуть бути науково-практичними, теоретичними, читацькими, з обміну досвідом, конференції матерів, конференції батьків. Конференції проводяться раз на рік і вимагають ретельної підготовки, передбачають активну участь батьків. До них готуються виставки робіт учнів, книг для батьків, концерти художньої самодіяльності тощо.

Практика свідчить, що одним із головних шляхів підвищення ефективності родинного виховання є використання саме нетрадиційних форм і методів роботи з батьками.

Список використаних джерел:

1. Батьківські збори. 5-9 класи. Розробка заходів. /Упорядник О.В. Гноїнська. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок» 2010. – 256 с. – (Дивограй). ISBN 978 – 966 – 08 – 2991 – 6
2. Батьківські збори. 7 – 9 клас / Упоряд. О. Л. Співак. – Х.: Ранок-НТ, 2008. – 160 с. – (Скарбничка вчителя початкової школи). ISBN 978 – 966 – 315 – 050 – 5
3. Виховна робота в школі. № 5 (126) травень 2015
4. Географія. Науково-методичний журнал. № 4 (104) лютий 2008 р.
5. Класний керівник. № 1 (61) січень 2010
6. Класному керівнику. Усе для роботи. Науково-методичний журнал. № 9 (81) вересень 2015
7. Класний керівник і батьки: забезпечення партнерства і співпраці: збірка матеріалів з досвіду роботи./ Укл. А. І. Тюпа. – Миколаїв: ОШПО, 2012. – 64 с.
8. Організація роботи з батьками. Упорядники: Юзефік Л.О., Купина Н.М. – Тернопіль: Астон, 2002. – 168 с. ISBN 966-308-012-4

Опис власного педагогічного досвіду

Робота з батьківською громадськістю.

В.О.Сухомлинський писав: « В наші дні немає важливішого у сфері виховання завдання, ніж навчити батька й матір виховувати своїх дітей». Цей вислів є, як ніколи актуальним, тому що педагогічний досвід, анкетування батьків показали, що 70 – 80 % сучасних батьків не мають найменшого уявлення про педагогіку, про методи виховання. Зазвичай, виховання має інтуїтивний, ситуативний характер. Батьки не знаходять часу (або не вважають за потрібне) на спілкування з дитиною. Працювати із сучасними батьками надзвичайно складно, але одне із основних завдань у роботі класного керівника, на мою думку, є налагодження взаємозв'язків, взаєморозуміння з батьками. Класний керівник зобов'язаний знайти підхід до батьків своїх учнів, заручитися їх підтримкою, налагодити із родинами вихованців співпрацю, взаєморозуміння, довірливі стосунки.

Звичайно, з першого дня не варто розраховувати на довіру, щирі стосунки та підтримку батьків. Вони повинні побачити та відчути нашу щиру зацікавленість, небайдужість до їхніх проблем. Важливим завжди є момент першого знайомства, тому особливо ретельно потрібно підготуватися до перших батьківських зборів, які необхідно провести ще до початку навчального року. На перших зборах потрібно пояснити батькам, що ні вчителі без підтримки батьків, ні батьки без учителів не зможуть досягти бажаних результатів у навчанні та вихованні дітей. Тому при першому знайомстві з батьками я наголошую на тому, що дитину по країні знань ми з ними ведемо за дві руки – за одну я - як класний керівник, а за другу – вони - як батьки. Якщо ми будемо діяти злагоджено і вести дитину в одному напрямку – ми допоможемо їй пройти цей шлях без особливих проблем.

Немало важливо у перші місяці знайомства із учнями та їх родинами – відвідати кожну сім'ю, ознайомитися із соціальними умовами проживання дитини, відчути атмосферу виховання кожної сім'ї, провести індивідуальні бесіди з батьками та членами родини, отримати максимальну кількість інформації про дитину, стан її здоров'я, особливості характеру, захоплення, коло спілкування тощо.

А вже у процесі роботи класним керівником – використовувати всі можливі форми і методи роботи з учнями та їх батьками.

У своїй роботі з батьками я використовую як традиційні так і нетрадиційні форми роботи. Найефективнішими формами роботи виявилися:

- батьківські збори «Взаєморозуміння. Взаємоповага», «Сімейний конфлікт – як його вирішити», «Психологічні особливості підліткового розвитку дитини»;
- круглий стіл «Батьки та діти: стилі виховання», «Золоті правила батьківського виховання»;
- тренінги «Виховання в сім'ї», «Стилі виховання в родині», «Насильство в сім'ї», «Конвенція ООН про права дитини»;
- диспут «Ваші діти. Які вони?»
- родинне свято «Традиції нашої сім'ї», «Мамине свято» та інші;

Якщо потрібно надати більш кваліфіковану допомогу батькам, звертаюся за допомогою до соціально-психологічної служби школи, медичних працівників, правоохоронних органів тощо. Систематично співпрацюю із позашкільними закладами (будинком дитячої та юнацької творчості, районною бібліотекою, музичною та художньою школою).

Використовую масові, колективні, групові, індивідуальні форми роботи. Але, реалізуючи принцип особистісно орієнтованого виховання частіше використовую індивідуальні форми роботи, адже це дає можливість для:

1. Вивчення індивідуальних особливостей учнів.
2. Встановлення міжособистісних контактів із кожною дитиною.
3. Створення в класному колективі умов для прояву і розвитку реальних і потенційних можливостей учнів
4. Профілактичної роботи з учнями «групи ризику».

5. Взаємодії з батьками, адміністрацією, вчителями – предметниками, психологічною службою навчального закладу.
6. Сприяння виховання у діяльності з самопізнання, самовизначення і саморозвитку.
7. Діагностики результатів навчання, виховання і розвитку кожного учня, обліку їх особистих досягнень.

Звичайна робота класного керівника не повинна обійти такий бік, як виховання «проблемних дітей». Це потребує багато часу та сил. Дуже ефективним є заохочування таких дітей до класних справ, взаємодопомога однокласників, завантаження вільного часу дітей гуртковою роботою, трудовою, волонтерською діяльністю, додаткова робота з батьками таких учнів.

Свою виховну систему класу я назвала «Сім'„Я“ становлення особистості» з трьох причин: по-перше, кожна дитина до нас приходить із сім'ї, де вже сформувалися свої цінності, моральність, ситема виховання та взаємовідносин, і з цим доведеться постійно стикатись і працювати, змінювати, коректувати, якщо потрібно, давати поради. По-друге, вся моя робота з дітьми направлена на формування особистості по таких семи основних напрямках – семи «Я»: Відповідно до піраміди людських потреб (піраміди Маслоу) в основі завжди лежать базові (біологічні) потреби, тому дитина повинна вирости здоровою, мати всі необхідні знання та навички здорового способу життя; усвідомлювати те, що вона - частинка природи, яку необхідно охороняти і зберегти для майбутніх поколінь. Це природою закладено так, що є дівчатка - із яких повинні вирости берегині роду, люблячі дружини, матусі і є хлопці – які повинні стати справжніми чоловіками. І так, мовби по східцях дійти до вершини піраміди – стати сформованою особистістю: неповторною, творчою, високоінтелектуальною, конкурентоздатною, високоморальною, активною, здатною до прийняття самостійних життєвих рішень, патріотом своєї Батьківщини.

По-третє, наш класний учнівський та батьківський колектив – це також сім'я зі своїми традиціями, законами, звичаями, де діти та батьки вчать працювати в команді, співіснувати, допомагати один одному, бути толерантними, організовувати змістовне дозвілля, тощо.

Я виробила такі основні принципи моєї виховної системи: (правила класного керівника та вчителя)

- **Найкращий вихователь – власний приклад;**
- **Не став себе вище колективу, будь його частиною, координуй його дії;**
- **Не нашкодь, обдумуй всі свої дії;**
- **Знайди підхід до батьків, заручися їхньою підтримкою;**
- **Вирішуй проблеми колективно, за потреби – звертайся до фахівців;**
- **Будь чесним, щирим та справедливим, діти не люблять фальші;**
- **Май мужність визнавати свої помилки;**
- **Покарання – не найкращий метод виховання, не гарячкуй;**
- **Не шкодуй любові, для дітей її забагато не буває.**

Результативність:

Результатом роботи класного керівника я бачу здорову особистість, здатну до самореалізації, яка легко адаптується в умовах швидких змін суспільного життя, зорієнтована на загальнолюдські цінності, має систему особистісних цінностей, готова до самооцінки і самовиховання, справжнього патріота України.

Вивчення рівня вихованості учнів класу за шістьма критеріями дослідження (допитливість, працьовитість, ставлення до природи, ставлення до школи, красиве у житті, ставлення до себе) дали такі результати: Високий рівень мають 3 учні (17, 6 %); достатній – 9 учнів (53 %); середній – 5 учнів (29,4 %), учнів із низьким рівнем вихованості – немає.

(дані за 2015-2016 н. р.)

Соціометричні дослідження показали, що колектив сформований, у якому панує взаєморозуміння, є декілька мікрогруп, які взаємодіють між собою, лідери класу характеризуються як творчі, позитивні особистості, аутсайдерів у колективі немає.

Моніторинг рівня патріотичного виховання за трьома критеріями (розуміння поняття «патріотизм», знання історії своєї держави, любов до Батьківщини) дали наступні результати: високий рівень патріотизму – 4 учні (23, 5 %), достатній – 10 учнів (58,8 %), середній – 3 учні (17,7 %), учнів із низьким рівнем – немає.

Я щаслива, що обрала саме професію вчителя, що маю можливість спілкуватися з дітьми, щоденно навчатись, розвиватись, самовдосконалюватись. Нам батьки та держава доручають найцінніше у житті – дітей. Це на наших очах будуються нові долі, і ми відіграємо не останню роль у цьому процесі. Ми формуємо майбутнє нашої держави - наше майбутнє.

*Бузенко Світлана Анатоліївна
переможець Всеукраїнського конкурсу
«Класний керівник 2015» учитель
Золотоніської загальноосвітньої
школи I-III ступенів №3 Золотоніської
міської ради*

ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ

*«...у житті людини має бути щось найголовніше,
що стоїть вище від усіх повсякденних
турбот, тривог, пристрастей»*

В.О.Сухомлинський

На сучасному етапі становлення й розвитку Української держави проблема патріотичного виховання учнів набуває дедалі більшої актуальності. Здобувши незалежність, молода українська держава на початку XXI сторіччя переживає тяжкі часи - політична і економічна кризи та інші проблеми, які неодмінно з'являються у переломні для суспільства часи, коли визначаються орієнтири, відбувається переоцінка цінностей. У цей час спостерігається тенденція поступового зниження у школярів інтересу до національних та історичних цінностей нашого народу, що не сприяє повноцінному формуванню й розвитку учнів як особистостей і патріотів своєї країни. Так триває до 2013 року. Революція Гідності дала нашій країні нового українця – справжнього патріота-громадянина, відданого ідеалам своєї країни, здатного захистити її соборність і незалежність.

Одним із показників духовно-морального розвитку особистості є ставлення до своєї країни, її духовних та культурних цінностей, до співвітчизників. У зв'язку з цим виховання патріотизму як духовно-моральної якості учнівської молоді, майбутньої інтелектуальної, культурної, політичної, бізнесової еліти України, є сьогодні одним з пріоритетних завдань не тільки у педагогічній науці, але й у процесі державотворення. Провідним шляхом вирішення означеного завдання є створення ефективної системи патріотичного виховання школярів, змістовним компонентом якої є духовно-культурна спадщина народу України.

Тому виникла необхідність розробки державних програм виховання патріотизму й толерантності. Проблемам, пов'язаним із вихованням патріотизму молодого покоління, присвячені численні дослідження провідних українських науковців: взаємозв'язок патріотичного, громадянського та національного виховання висвітлено в працях В.Гонського, М.Качура, О.Коркішко, І.Мартинюка, В.Паплучного, Ю.Римаренка, О.Сухомлинської,

Г.Шевченко та ін.; національно-патріотичне виховання на традиціях українського народу розглядали О.Вишневський, О.Гевко, М.Стельмахович, М.Щербань та ін.; розвиток теорії та практики виховання, в тому числі національного і патріотичного, на засадах православної моралі досліджено в роботах М.Євтуха, В.Зеньківського, Т.Тхоржевської, К.Ушинського тощо.

Патріотизм (грец. patriótes – співвітчизник, грец. patrís – батьківщина) — любов до Батьківщини, відданість своєму народові, готовність заради них на жертви і подвиги. У науковій літературі - це одне із найглибших і найбільш стійких людських почуттів. Патріотичне виховання є пріоритетним напрямком виховання дітей та молоді в національній системі освіти. Актуальність патріотичного та духовного виховання молодого покоління зумовлюється процесом формування в Україні громадянського суспільства, становлення єдиної нації. Сьогодні це є нагальною потребою і для людей, і для держави, оскільки високий рівень патріотизму громадян забезпечить повноцінний гармонійний розвиток як особистості в державі, так і суспільства в цілому. Патріотичне та духовне виховання підростаючого покоління забезпечить цілісність народу України, його національне відродження, об'єднання різних регіонів країни, соціально-економічний і демократичний розвиток, розбудову та вдосконалення суверенної правової держави, соціально-політичну стабільність у державі та гідне представлення нашої країни у світі.

Державні документи, зокрема Конституція України, Закон України «Про громадянство України» визначають права і обов'язки громадян України. «Національна доктрина розвитку освіти України у ХХІ столітті» одним із пріоритетів розвитку освіти називає національне і громадянське виховання, яке має здійснюватися упродовж усього процесу навчання дітей та молоді. В основу патріотичного виховання покладено принципи державної спрямованості, науковості, пріоритету гуманістичних і демократичних цінностей, поваги до конституційних прав і свобод людини і громадянина, виховання молоді на патріотичних, історичних традиціях українського народу, взаємозалежності та узгодженості змісту, форм і методів виховної роботи.

Ефективність патріотичного виховання школярів забезпечується неухильним дотриманням таких провідних принципів: науковості, національної свідомості й українського патріотизму, етнізації, історизму, народності, гуманності й демократизму, природо-відповідності, культуровідповідності, працьовитості, самодіяльності, активності й ініціативи учнів, гармонії родинно-громадсько-шкільної педагогічної взаємодії.

Проблема національно-патріотичного виховання знаходить місце в законі України "Про освіту", " Національній доктрині розвитку освіти", наказі "Про основні орієнтири виховання учнів 1-11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України", «Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді», «Стратегії національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016-2020 роки. З огляду на те, що одним із основних завдань загальноосвітньої школи є виховання свідомого громадянина і патріота, та з власного досвіду пріоритетним напрямком моєї роботи як класного керівника є реалізація

науково-методичної проблеми: **"Особистісно орієнтований підхід до формування високоморальної особистості, свідомого громадянина і патріота"**.

Для реалізації науково-методичної проблеми використовую наступні **методи виховання:**

- метод формування суспільної свідомості;
- метод формування позитивного досвіду поведінки в процесі діяльності;
- метод стимулювання діяльності;
- метод самовиховання.

Для формування цілісної особистості використовую основні **принципи виховання:**

- принцип національної спрямованості;
- принцип культуровідповідності;
- принцип цілісності;
- принцип суб'єкт-суб'єктної взаємодії;
- принцип адекватності виховання до психологічних умов розвитку особистості;
- принцип особистісної орієнтації;
- принцип превентивності;
- принцип технологізації.

Одним із пріоритетів державної політики розвитку освіти є формування патріотичних почуттів, що передбачає вироблення в учнів високого ідеалу служіння народові, готовності до трудового та героїчного подвигу в ім'я процвітання держави та до її захисту, виховання школярів як громадян-патріотів, забезпечення усвідомлення ними громадянського обов'язку .

Зараз, у час, коли на українській землі розв'язано заздальгідь сплановану війну, коли гинуть наші воїни та мирні громадяни, Українській державі, як ніколи, необхідні справжні патріоти і захисники. Тому свою роботу плануємо так, щоб виховувати національно свідомих громадян, справжніх патріотів, які з любов'ю ставляться до Батьківщини, поважають і знають її історію, духовну спадщину, дотримуються традицій та звичаїв свого народу. При цьому використовую такі **форми роботи та технології:**

✚ години спілкування: «Моя рідна Україна», «Знати і поважати Герб своєї Вітчизни, її прапор і гімн», «Наша вітчизна – Україна», «Державна символіка Батьківщини», «Твої права та обов'язки», «Що таке воля», «Рід, родина, рідня», «Гортаючи сторінки сімейного альбому», «Патріотизм – нагальна потреба України»;

✚ уроки пам'яті, уроки мужності: «Їх славні імена в літописі Великої Вітчизняної», «Зростаємо громадянами-патріотами землі, що Україною зветься», «Наша вулиця носить ім'я героя війни», «Діти, молодь у підпіллі в роки минулої війни», «Бойові нагороди воїнів, полководців, які визволяли Україну від нацистів», «Імена фронтовиків на обеліску братської могили у

моєму населеному пункті», «Перемога мого діда – моя перемога», «У війни не жіноче обличчя», «Школа в роки війни».

✚ **круглі столи:** «З Батьківщиною в серці», «Батьківщина понад усе».

✚ **диспути, дебати.**

✚ проектну технологію, технологію колективної творчої справи, технологію саморозвитку, ігрову технологію.

Сприяю **формуванню духовної культури** у підлітків у позаурочний час, а саме під час проведення виховних годин, які не тільки дають певне коло знань, а й активно залучають їх до духовних скарбів нашого народу. Проводжу виховні години на таку тематику: «Дружба та її значення в житті людини», «Як критикувати, не викликаючи до себе ненависті», «Культура вдома та у гостях», «Толерантність», «Культура спілкування в мережі Internet», «СМС@ua».

Знайомлю дітей із народною та світовою духовною спадщиною, організовую екскурсії відомими історичними місцями, стежинами рідного краю, відвідуємо музеї, кінотеатри, виставкові зали, концерти, спортивно-розважальні заходи, відпочиваємо на природі. Так учні побували на батьківщині Богдана Хмельницького в Чигирині, у селі Суботів, на могилі Тараса Григоровича Шевченка в Каневі, в історичному музеї Великої Вітчизняної війни в Корсунь–Шевченківському та Києві, в історичному музеї національної культури в Переяслав–Хмельницькому, познайомилися із стародавнім Львовом, з історичними місцями нашої столиці.

Моїм вихованцям подобаються прогулянки осіннім та весняним лісом, туристичні походи, велопробіги до Дніпра, зимові спартакіади. Традиційними стали походи за маршрутом Золотоноша – Ярки (могила жертвам фашизму) – Бакаївка (Красногірський монастир) – Золотоноша. Під час таких заходів діти знайомляться з історією нашого краю, відвідують жіночу обитель Красногірського монастиря та скіт, а також розвивають вміння користуватися компасом і картою, орієнтуватися на місцевості. На мою думку, екскурсії та походи не тільки пробуджують інтерес до духовної культури, а й збагачують уявлення і знання учнів про них. Водночас діти вчилися культурі поведінки у громадських місцях різних призначень, зміцнювалися їхня дружба, виховували нові риси характеру. У вільний від уроків час разом з учнями переглядаю та обговорюю кінострічки, які мають виховне значення «Красуня і чудовисько», «Опудало», «Велика перерва», мультфільми «Ким стати?», «Калейдоскоп професій». Особливо вразив моїх вихованців художній фільм «Поводир», в якому перегортаються трагічні сторінки української історії, показано незламний дух українського народу та його воля до свободи.

Постійним гостем на виховних годинах є працівник шкільної бібліотеки, яка проводить просвітницьку роботу з метою залучення школярів до духовної спадщини, а саме формує у дітей інтерес до книги, виховує їх естетичні смаки та уподобання. Таким чином діти отримують інформацію про довкілля, Всесвіт, формують уявлення про добро й зло, духовний і фізичний потенціал людини. Книга має великий виховний вплив на розвиток духовної культури особистості. Тому учні мого класу часто відвідують як шкільну, так і міську бібліотеки, де

отримують не тільки консультації спеціалістів, а й знайомляться з найкращими зразками і новинками літератури. Співпрацюючи з бібліотекарями, я, як класний керівник, намагаюся залучити всіх учнів класу до читання книг та здійснюю контроль за цим процесом.

Багато працюю, щоб розвинути в учнів навички комунікації, навчаю їх уважно слухати співрозмовника, призупиняти своє мовлення, щоб дати можливість висловитися іншому, вміти коректно переконувати, цивілізовано відстоювати власну точку зору, мати особисте бачення. Деякі мої учні цікавляться журналістською діяльністю і є постійними дописувачами шкільної газети «Калейдоскоп новин» та модераторами шкільного Internet-сайту.

З метою виховання в учнів принципів гуманізму та поваги до інших людей, формування їхньої компетентності залучаю дітей до волонтерського руху. Учні мого класу є активними учасниками шкільного волонтерського загону «Дерево добра».

Також не залишаю поза увагою **формування, збереження і зміцнення здоров'я** своїх вихованців. Це нагальна проблема всього сучасного суспільства, діти – наше майбутнє, і щоб успішною була наша країна в майбутньому, варто постійно дбати про здоров'я нації. А тому одним з найважливіших є сьогодні превентивне виховання. Тож розповідаю учням, що не тільки паління тютюну, а й вдихання тютюнового диму погіршують пам'ять, уповільнюють процеси мислення та уяви; незначний або випадковий прийом спиртного погіршує запам'ятовування. Чим більше вживають спиртного, тим менша фіксація пам'яті.

Багато уваги приділяю **питанню раціонального харчування** – основі повноцінного фізичного та психічного розвитку дитини. Неабиякий інтерес викликав у дітей конкурс "Кращий вітамінний салат", під час якого учні дізналися про роль вітамінів та мінеральних речовин у харчуванні дитини, а конкурсанти поділилися рецептами приготування барвистого розмаїття вітамінних салатів. Щотижня проводжу **оздоровчі години**, які користуються великою популярністю.

Учні класу є активними учасниками шкільних змагань із легкої атлетики, футболу, баскетболу, настільного тенісу, шахів та шашок. Значна частина вихованців займає в хореографічних гуртках.

Ми тісно **співпрацюємо з молодіжним міським центром**. Усі учні класу є постійними учасниками різноманітних заходів, які проводить молодіжний центр. Вони учасники екологічного флеш-мобу, рекламних акцій: «За чисте місто», «Обережно! Віл-інфекції», «Подаруй перехожому посмішку». У день людей, померлих від СНІДУ, мої учні приймали активну участь у викладанні стрічки толерантності, були активними учасниками Всеукраїнської акції "Серце до серця", яка присвячена збору коштів для дітей із вродженими вадами.

Найбільше уваги приділяю позакласній роботі та участі всього класного колективу у шкільних та міських заходах і різноманітних конкурсах. Разом з учнями пишемо сценарії, соціальні реклами по попередженню шкідливих

звичок, виготовляємо плакати, стінгазети, вітальні листівки. Це дає можливість розвивати творчі здібності багатьох вихованців.

Учні в позаурочний час відвідують гуртки при Будинку дитячої та юнацької творчості, станції юних техніків, спортивні секції, музичну школу, навчаються на комп'ютерних курсах.

Становленню духовного життя учнів сприяють і батьківський дім, і природа, і мистецтво, і творча праця їх вчителів.

Для збереження психічного здоров'я працює психолог, яка є частою гостею в моєму класі. Вона здійснює соціальне і психолого-педагогічне обстеження всіх учнів. Визначає психічні якості, здібності та перспективи розвитку особистості, надає індивідуальні консультації.

Вивчаю учнів класу різними методами. Широко практикую індивідуальні і групові бесіди з дітьми та їх батьками. Між мною і класом повне взаєморозуміння, вихованці діляться своїми успіхами і невдачами, розповідають про сімейні та шкільні проблеми. Переконана, що за нашого спілкування стала для них не тільки вчителем, а й порадиником, другом, рідною людиною. І це, звичайно, приносить задоволення та надихає на нові форми роботи.

Велику роль у формуванні класного колективу відіграє **метод щоденного спостереження** за діяльністю та поведінкою учнів на уроках і позаурочний час. Спостерігаючи за роботою школярів, фіксую свою увагу на питаннях: як кожний із них володіє увагою, мисленням, пам'яттю, як ставиться до занять і доручень колективу, з ким і як поводить себе.

Широко використовую **метод виявлення індивідуальних особливостей** учнів шляхом діагностування та тестування. Свої висновки фіксую в особистій карті кожного учня. (Додаток 1-2).

Вивчення учнів – це процес неперервний. Я звертаю увагу на особливості поведінки та навчання дітей. Постійно занотовую результати своїх спостережень і періодично їх аналізую.

Розумію, що тільки згуртувавши дітей у дружний і працездатний колектив, можна успішно їх виховувати та навчати.

Велике значення у становленні колективу має вмале доведення до свідомості дітей вимог до учнів. На перших класних зборах щороку повторюємо з учнями найважливіші правила поведінки, обговорюємо, як ми повинні жити в школі і вдома, як поводитися в громадських місцях.

Необхідною передумовою організації класного колективу є підбір і формування активу класу. Щоб актив класу працював злагоджено, творчо, став надійним помічником, регулярно їх інструктую і допомагаю у вирішенні тих чи інших питань, тактовно коригую та контролюю виконання ними своїх обов'язків.

Але, на мою думку, найважливішим моментом у вихованні учнівського колективу є правильно організована змістовна робота в класі. Учні мають бути залучені до практичних дій, щоб перед ними завжди були натхненні задачі –

перспективи. Тож завжди маємо перелік наших бажань, покроковий хід до нашої мети. А досягнувши успіху, ставимо перед собою наступні завдання.

Намагаюся постійно всебічно розвивати своїх учнів, контролюю їх навчання, прищеплюю любов до праці, фізичної культури, виховую та розвиваю художньо-естетичні смаки.

Щоб виховна робота була результативною, намагаюся **підтримувати тісний контакт з батьками**. Ставлення батьків до проблем виховання дітей не завжди є однозначними. Виходячи з цього, намагаюся будувати свої взаємини з батьками учнів так, щоб діти відчували емоційний, душевний комфорт в умовах школи та сім'ї, а для цього використовую різні методи вивчення сім'ї (Додаток 3).

Роботу з батьками я почала з добору відомостей про сім'ю від самих учнів та їх батьків. Мене цікавить усе: склад сім'ї, де живе учень, кількість дітей у сім'ї, матеріальні й побутові умови, моральне обличчя батьків (провідні інтереси в сім'ях, як проходить дозвілля, особливості взаємин між членами родини). Така інформація допомагає в пошуках форм і методів роботи з батьками учнів. Найпродуктивнішими вважаю такі: відвідування вдома, індивідуальні бесіди з батьками вихованців за необхідності, листування, батьківські збори, роботу з батьківським комітетом, батьківські конференції, консультації батьків із практичним психологом, соціологом, тестування (Додаток 4). Головне в моїй роботі з батьками є забезпечення єдиних вимог до учнів з боку сім'ї та школи, створення оптимальних умов для навчання учнів вдома.

Значне місце в роботі з сім'ями займає систематичне інформування батьків про успішність, поведінку і суспільно корисну працю учнів. Із цією метою проводжу батьківські збори, педагогічні консультації для батьків, враховуючи специфічний підхід до учнів різних вікових груп, даю практичні поради. (Додаток 5).

• Для виховання та розвитку вільної життєлюбної й талановитої особистості, яка має глибоке поняття про етику та мораль застосовую особистісно орієнтований підхід і використовую **такі технології**:

- інтерактивні технології;
- проектні та ігрові технології;
- інформаційні технології;
- здоров'язбережувальні технології;
- педагогічну технологію «Створення ситуації успіху».

У процесі виховання застосовую **особистісно орієнтовний підхід** до здібностей, нахилів кожної дитини, тим самим створюю умови для саморозвитку, самовдосконалення, самореалізації. Головна мета моєї роботи як вихователя - створити ситуацію успіху для розвитку особистості дитини, дати можливість кожному учневі відчути радість досягнення мети, усвідомлення своїх здібностей, віри у власні сили. Тому при підготовці різноманітних виховних заходів, колективних творчих справ пропоную учням об'єднуватися у

групи, кожна з яких отримує своє завдання з врахуванням інтересів і творчих можливостей кожного.

Також у своїй роботі практикую **моніторингові дослідження**, головною метою яких є виявлення стану рівня вихованості учнів, сформованості громадянських якостей особистості, ціннісні орієнтації, визначення самооцінки, стану здоров'я і самопочуття, рівня сформованості в учнів навичок здорового способу життя.

Для визначення ціннісних орієнтацій старшокласникам було запропоновано вибрати з десяти життєвих цінностей найбільш важливіші для них. Результати показали, що найбільш значимими для учнів стали такі:

бути здоровими, отримати достойну освіту, мати міцну сім'ю; дістати від життя більше задоволення (Додатокб).

Формування громадянина-патріота можливе не лише на основі створення необхідних зовнішніх, об'єктивних виховних умов, але й з урахуванням індивідуальних, вікових особливостей дітей та молоді, їх здатності до прийняття патріотичних ідей, національних цінностей.

Які якості і риси повинні мати школярі-патріоти своєї держави? Серед характерних ознак визначаються розуміння і сприйняття української ідеї; сприяння розбудові державної незалежності; засвоєння національних цінностей: української культури, мови, прищеплення шанобливого ставлення до історичної пам'яті; військово-патріотичне виховання тощо.

Сучасній школі важливо навчити отримані знання використовувати в повсякденному житті. Тому, на перший план виходить набуття навичок, освоєння певних особистісних технік, розвиток здібностей діяти, використовуючи всі наявні ресурси. Учень повинен усвідомити, що здобуті знання – шлях, щоб досягти успіху в майбутньому.

Позакласна робота повинна бути логічним продовженням навчально-виховної роботи, яка здійснюється на уроках. Щороку у клас планується значна кількість заходів патріотичного спрямування, які мають на меті виховання в учнів відчуттів і рис поведінки, що включають в себе любов до Батьківщини, активну працю, дбайливе ставлення до історичних пам'ятників і звичаїв рідної країни, любов до рідних місць, прагнення до зміцнення честі і гідності Батьківщини, готовність і вміння захищати її, військову хоробрість, мужність і самовідданість, братерство і дружбу народів, нетерпимість до расової і національної неприязні, пошану звичаїв і культури інших країн і народів, прагнення до співпраці з ними.

Важливою частиною в реалізації патріотичного виховання в класі стала **проектна діяльність**. Так в початковій школі учні класу працювали за лікувально-терапевтичною педагогікою «Пісезнайко», у 5-9 класах здійснювався проект «Молодь за здоровий спосіб життя», а в 10-11 класі – «Вітчизна – це не хтось і десь, я – теж Вітчизна».

Велике значення має участь учнів класу у роботі шкільного волонтерського загону «Дерево добра». Ми постійно надаємо допомогу ветеранам та учасникам Великої Вітчизняної війни, людям похилого віку,

воїнам АТО, організуємо благодійні акції, влаштовуємо творчі зустрічі з вчителями-ветеранами, відомими людьми – жителями нашого міста.

Саме молодь є найбільш чутливою до новітніх тенденцій розвитку суспільства, до болючих проблем сьогодення. Тому так багато значить для становлення нації і держави розвиток духовного потенціалу молоді, її патріотичного виховання. Таким чином, головна мета патріотичного виховання – сформувати усвідомлену любов до Батьківщини, усвідомлену культурно-духовну належність до неї.

Результатом патріотичного виховання є сформованість почуття патріотизму, яке означає прояв особистістю любові до свого народу, поваги до українських традицій, відчуття своєї належності до України, усвідомлення спільної власної долі з долею Батьківщини.

*Тільки разом з батьками, спільними зусиллями,
вчителі можуть дати дітям велике людське щастя.*

В.А.Сухомлинський

Щоб виховна робота була результативною, намагаюся **підтримувати тісний контакт з батьками**. Ставлення батьків до проблем виховання дітей не є однозначними. Виходячи з цього, намагаюся будувати свої взаємини з батьками вихованців так, щоб діти відчували емоційний, душевний комфорт в умовах школи та сім'ї. Використовую різні методи вивчення сім'ї (Додаток 1).

Роботу з батьками я почала з добору відомостей про сім'ї від учнів та їхніх батьків. Мене цікавить все: склад сім'ї, де живе учень, кількість дітей у сім'ї, матеріальні й побутові умови сім'ї, моральне обличчя батьків (провідні інтереси в сім'ях, як проходить дозвілля, особливості взаємин між членами родини). Така інформація допомагає в пошуках форм і методів роботи з батьками учнів. Я практикую такі **форми роботи з батьками**: відвідування вдома, індивідуальні бесіди з батьками вихованців в міру потреби, листування, батьківські збори, роботу з батьківським комітетом, батьківські конференції, консультації батьків з психологом, соціологом, тестування (Додаток 2).

Головне в моїй роботі з батьками є забезпечення єдності вимог до учнів зі сторони сім'ї та школи, створення хороших умов для навчання учнів вдома.

Значне місце в роботі з сім'ями займає систематичне інформування батьків про успішність, поведінку і суспільно корисну працю учнів. З цією метою проводжу батьківські збори, педагогічні інформування для батьків, враховуючи специфічний підхід до учнів різних вікових груп, даю практичні поради. (Додаток 3).

Так, разом з учнями 5-7 класів та їхніми батьками у рамках цільової програми «Навчаємося бути добротворцями», крім *словесних методів* формування гуманістичних цінностей (бесіда, година спілкування, дискусія), застосовуються *методи організації спільної кооперативної діяльності* («Метаплан», переконання, доручення), ігрові та інтерактивні методи для формування добродійного досвіду та організації таких *форм* виховної роботи:

благодійні ярмарки та акції, добродійні колективні справи, години спілкування, пізнавально-рольові ігри.

У рамках цільової програми для 8-9 класів «Активно здійснюємо добродійну діяльність» застосовую рефлексивно-експліцитний метод (автор І. Д. Бех) для формування гуманістичних цінностей, методи самовиховання, стимулювання діяльності. Разом з учнями та їхніми батьками організовую такі форми роботи, як зустрічі добродійців, круглі столи, благодійні акції, трудові десанти, проекти добродійства, волонтерство.

Для 10-11 класів у рамках цільової програми «Ініціюємо добродійства» застосовую словесно-діалогічні методи (метод обговорення проблемних ситуацій, метод дискусії); методи розвитку критичного мислення; дослідницькі методи; рефлексивний метод; методи моделювання, прогнозування та планування діяльності; методи прийняття рішень. У спільній учнівсько-вчительсько-батьківській взаємодії організовуються такі форми роботи: флешмоби, діяльність волонтерського загону «Дерево добра», благодійні проекти, акції добродійства, трудові десанти, диспути, дискусії, дебати; імітаційні (ділові та рольові) ігри.

Батьківські збори (11 клас)

Сузір'я «Юність»

Мета: сприяти усвідомленню батьками їх ролі щодо формування національної свідомості патріотів України.

Привітання

Добрий день, шановні батьки!

Доброго всім дня!

Саме з такого привітання я хочу сьогодні розпочати нашу зустріч. З побажання доброго дня знайомим та малознайомим людям розпочинають свій день мільйони людей у нашій країні, у цілому світі. Це всього – на всього словесний прояв доброти до тих, хто нас оточує.

Вступна бесіда

Ми з вами одностайні, ми робимо одну спільну справу кілька років поспіль, виховуємо наших дітей. Кожна дитина це неповторність, талант. Кожна дитина це зірка.

Вправа «Зірка»

У вас на парті є зірочка візьміть її і підкресліть ключове слово яке є пріоритетним у вихованні вашої дитини

Так я бачу, думки різні, для когось важливо виховувати доброту, милосердя, патріотичні почуття, вольові якості характеру . І кожен з вас правий, адже нашим дітям все це потрібно, що вирости справжніми людьми.

Дивна пора юності

Юність настає якось непомітно, йдучи з дитячих снів. Ось тільки вчора вони носилися шкільними коридорами, пустуючи і смикаючи дівчаток за кіски, а сьогодні вони вже інші люди, доросліші і трішки мудріші. Пустощі змінилися

стриманістю, нестримний сміх – загадковою усмішкою, показні хвастощі – скромністю, а дитяча зухвалість – юнацьким романтизмом.

Асоціативний куш «Юність»

- Які асоціації виникають у Вас, коли вимовляєте слово «юність»? Озвучте їх будь ласка.

(відповіді батьків: *любов, романтика, спорт, музика, посмішка, заздрощі, краса, сила, власна думка, мрії..*

Вправа «Настрій юності» (кульки)

Отже, відчинимо двері нашої юності. А щоб яскравіше відчуті ці хвилини, треба створити радісну й веселу атмосферу. Візьміть різнокольорові кульки. А разом з кульками в нашій уяві виникнуть і перше кохання, і юнацькі мрії, сподівання.

Запитання для роздумів

Чи зможуть наші діти з таким захопленням згадувати свою юність?

Адже становлення їхньої юності припало на нелегкий для країни час

Бесіда про сьогодні

У країні багато жорстокості, непорозуміння, зради, злості і найстрашніше, що більшу половину цього люди роблять свідомо. Хтось скаже: що зробиш, таке життя. Ні, це не життя таке, це ми такі безсердечні, думаємо лише про себе. І не замислюємося який біль ми спричиняємо оточуючим.

Якщо люди в своїх діях і вчинках будуть керуватися тільки розрахунком на накопичення матеріальних благ і взагалі забудуть про свою душу, якій необхідна Доброта, Милосердя, Любов - ці загальнолюдські цінності, **ми просто задихнемося від злоби, агресії і власної жорстокості!** Тому, незважаючи на складності в нашому житті, економічні негаразди, виховуйте наскільки можете своїх дітей в атмосфері любові, милосердя, доброти і будьте для них найкращим авторитетом, неперевершеним зразком **людяності**. І не бійтеся, що Ваша дитина піде в життя незброєною, з неправильними орієнтирами. Якщо ми відмовимося від любові, доброти, милосердя, ми просто перекреслимо свою людську природу.

Запитання для роздумів

Та все ж пам'ятайте, що ваші діти майже дорослі люди, але з іншим масштабом понять, іншим обсягом досвіду, іншими прагненнями, іншою гамою почуттів.

Якщо у вас є непорозуміння з дитиною, подивіться на себе її очима. Дайте відповіді на запитання.

1. Якою мене бачить син чи донька? (напевно, частіше заклопотаними, нестриманими....)

2. Чи відчуває він, що я його люблю?

3. Чи вважає він, що я його розумію?

4. Чи є в нього привід вважати мене справедливою, чуйною, доброю, чутливою людиною?

5. Чи подобається йому, як я з ним розмовляю?

6. Чи хотів би я, щоб він розмовляв зі мною, як я з ним?

7. Якщо я, коли ми сваримось відчуваю образу, злість, то, що він відчуває до мене?

8. Чи хотів би я, щоб мене зараз виховували так, як я його?

9. Яких тем я уникаю в розмові з ним?

10. Чи відчуває він себе самотнім, незрозумілим?

11. Від чого він страждає, чи знаю я про ці страждання, чи навіть не уявляю?

12. Чи є в нас хоча б одне заняття, яким ми обидва займалися із задоволенням?

Проаналізуйте вдома свої відповіді і, можливо, ви краще зрозумієте свою дитину, порозумієтеся з нею, знайдете з нею спільну мову...

Відома телеведуча Оксана Марченко сказала, щоб стати людиною з великої Літери, треба знати лише 10 слів.

Одне слово – дякую,

Одне слово – вибачте,

два слова – будь ласка, три слова – я тебе люблю,

і три слова – чим вам допомогти?

А кожній дитині, для того, щоб вирости справжньою людиною, потрібно щоб ви пам'ятали 10 найголовніших фраз, які ви бачите на слайді.

- поважай мене;
- дозвольте мені робити помилки;
- довіряйте мені;
- робіть знижки на мої перепади настрою;
- коли ви критикуєте моїх друзів, це має такий вигляд, начебто ви не довіряєте моєму вибору;
- не змушуйте робити мене того, що я не хочу;
- завжди пояснюйте за що мене караєте;
- у нас з друзями можуть бути свої жарти, зміст яких вам знати не обов'язково;
- хваліть мене;
- обіймайте, цілуйте.

Вправа-демонстрація «Склянка води»

Як у краплині води відбивається сонце, так у дітях відбивається вся організація життя сім'ї, її духовне багатство, моральна чистота

Чи погодитесь ви, що дитину можна порівняти з водою - чиста, прозора, наївна.

Беруться дві прозорі склянки води. У кожену наливається вода – це дитина чиста, проста, наївна.

В одну додаємо:

сіль – це грубі слова;

перець – пекучі, образливі слова;

пісок – неухважність та байдужість.

Усе добре змішуємо та отримуємо стан дитини. Скільки мене часу доки все осяде, забудеться? А варто лише легенькосколихнути – і все піднімається на поверхню. А це знову стреси неврози.

В іншу додаємо:

апельсиновий сік – тепло, радість;
цукор – ласкаві слова;
вставляємо соломинку – даємо руку допомоги.

Запитання для обговорення:

Якій дитині легше буде сприйняти навколишній світ?

Заключні слова:

Тож я вам бажаю, щоб у вашій родині завжди знайшлося місце для тепла, любові, доброти, ласкавих слів, і тоді через роки ви зрозумієте, що виховали такого сина чи доньку, якими можна гордитися, запалили такі зірки, які будуть сяяти і дарувати всім любов, доброту, надію, мир.

Підсумок

Тож напишіть на іншому боці зірочки побажання нашим дітям. Із цих зірочок на карті України ми складемо сузір'я ЮНІСТЬ.
(На карті України з'являється сузір'я Юність).

Фрагмент батьківських зборів (5 клас)

Адаптація п'ятикласників

Адаптація дитини до навчання в середній ланці школи відбувається не одразу – не день і не тиждень потрібні, щоб звикнути до нових умов навчання. Це досить тривалий процес, пов'язаний зі значним навантаженням усіх систем організму. Як же допомогти нашим дітям у цей досить складний період життя?

Починати все потрібно з Любові. Це благодать Божа. І цієї любові від дорослих не вистачає нашим дітям.

Тож завдання і вчителів, і батьків – щохвилини огортати дитину турботою та піклуванням. Якою вона виросте, який шлях вона обере – залежить тільки від нас.

Ми чудово з Вами розуміємо, що п'ятикласники ще живуть в дитинстві, у них свої дитячі мрії, дитячі критерії краси, у них навіть свій вимір часу: в дитинстві день здається роком, а рік – вічністю. Тому й нам потрібно частіше повертатися в дитинство. Як говорив Сухомлинський: «Щоб мати доступ у чудовий палац, ім'я якому дитинство, ми повинні перевтілюватися, ставати в якійсь мірі дитиною. Тільки за цієї умови нам буде доступна мудра влада над дитиною. Тільки за цієї умови діти не дивитимуться на нас як на істот, що випадково потрапили в їхній палац, як на сторожів, що охороняють їх дитячий світ, – байдужих сторожів, яким все одно, що робиться в дивному палаці – в дитинстві».

Але в дитинство маєте повертатися і Ви, батьки, щоб краще зрозуміти свою дитину. Я пропоную Вам зробити політ в дитинство та пограти в гру, яка називається «Продовж речення...». Як би Ви продовжили речення: «В дитинстві можна...»?

А зараз пригадайте, що в дитинстві Вам забороняли. Мені в дитинстві забороняли...

Притча «Стати хорошою дівчинкою» (індійська притча)

Акшата була дуже жвавою і неспокійною дитиною. Одного разу мама не витримала і сказала своїй розумній та кмітливій дівчинці:

- Подивись, Акшата, як до вечора я стомлююсь від тебе. Треба щось придумати, щоб ти не втомлювала мене до такої міри.
- Матінко, я зроблю все, що ти захочеш, - погодилась дівчинка.
- Зараз ти підеш у свою кімнату і тихенько посидиш там 5 хвилин, і весь цей час будеш молитися Богу, щоб він зробив тебе хорошою дівчинкою.
- Добре. Я так і зроблю.

Акшата пішла в свою кімнату. Повернулася через 5 хвилин і сказала:

- Матінко, я молилася. Я так не хочу, щоб ти стомлювалась, тому молилася дуже старанно.

Але наступного дня нічого не змінилося. І мама з докором сказала:

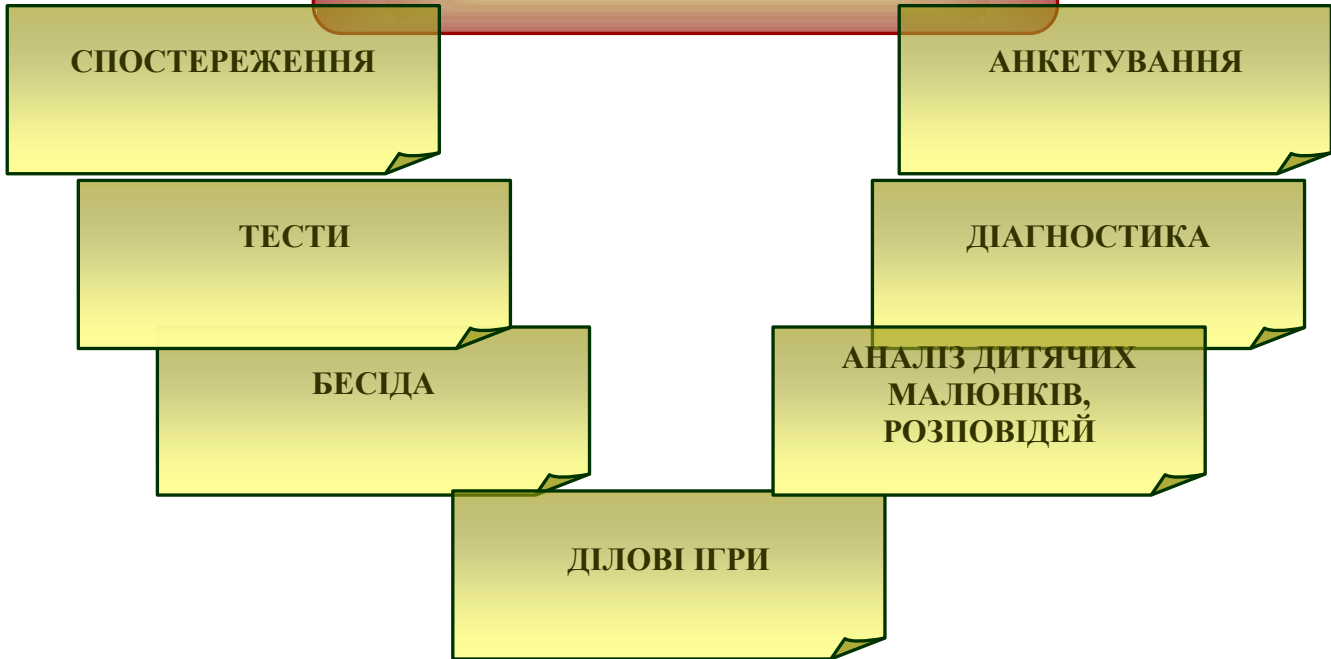
- Доню, а я думала, що ти молилася.
- Мамо, я так палко молилася! Але якщо Бог не зробив мене хорошою дівчинкою, значить, Він або нічого не може зі мною подіяти, або Я подобаюсь Йому такою, яка є.

Любіть дітей такими, якими вони є. Любіть дітей слухняних і бешкетників, запальних і допитливих, відвертих і вразливих, агресивних і довірливих, талановитих і не дуже... Частіше говоріть їм ласкаві слова, слова – любові, слова – підтримки, слова – подяки. Бо кажуть, що якщо слова зникають із вжитку, то зникають і почуття...

Кожна дитина потребує любові. Спілкуючись із дітьми, частіше нагадуйте собі таке:

1. Перед нами – діти.
2. Вони поведуться як діти.
3. Буває, що їхня поведінка нервує нас.
4. Якщо я люблю їх, незважаючи ні на що, вони відчуватимуть впевненість у собі і мою підтримку.

МЕТОДИ ВИВЧЕННЯ СІМ'Ї

ТЕСТ**«Чи розумієте ви і ваша дитина один одного?»**

1. Якщо у дітей з'явилися проблеми або вони закохалися, як ви про це довідалися?
 - а) вони самі про це сказали;
 - б) вони повідомили про це батькам або іншій близькій людині;
 - в) я мама, і це відчула;
 - г) довідалася про це випадково.
2. Подруги чи друзі вашої дитини до вас ставляться:
 - а) як до другої мами;
 - б) вмовкають або переводять розмову на іншу тему, коли ви входите;
 - в) з повагою, але стримано;
 - г) з шаною і любов'ю.
3. Чи запрошували вас діти хоча б раз туди, де вони повсякчас збираються з друзями?
 - а) іноді „виводять” мене в кіно;
 - б) ні, оскільки ніколи не хочуть бути зі мною;
 - в) запрошували, але я не погоджувалася;
 - г) те місце, в якому вони звичайно збираються, не влаштовує мене.
4. Багато батьків скаржаться, що діти, котрі „дорослішають”, „позичають” їх речі, щоб поносити. У цьому випадку:
 - а) цього не відбувається, так як речі їм не підходять;
 - б) цього не відбувається, оскільки для них вони вже не в моді;
 - в) мені постійно доводиться шукати мої речі в їх шафі;
 - г) не дозволяю цього робити: вважаю, що кожен повинен носити свої речі.
5. Ви з'ясували, що ваші діти цікавляться однією з телепрограм. У такому випадку:
 - а) ви запитуєте, чи подобається їм ця програма;
 - б) мені не цікаве те, що цікаве їм;
 - в) маю надію, що вони мені що-небудь розкажуть про цю передачу;
 - г) деякий час вникаю у зміст передачі, а потім обговорюю її разом з дітьми.
6. Скільки разів з часу народження ваших дітей, ви казали: „В наш час було не так”?
 - а) один або два рази, однак я усвідомлюю, що все змінюється;
 - б) скільки, що порохувати важко;
 - в) небагато, оскільки розумію, що повторюванням нічого не досягнути;
 - г) я їм цього не говорила.

Підсумки тесту:

Від 4-6 відповідей під буквою „а”. Поза всяким сумнівом, ви хороша мама. Ви перш за все належите до тих людей, які вважають, що любов і повага прекрасно доповнюють одна одну.

3 або менше відповідей під буквою „а”. Необхідно встановити більш тісні родинні стосунки з своїми дітьми. Намагайтесь більше довідатись про їх інтереси та друзів.

Від 4-6 відповідей під буквою „б”. Ваші діти не знаходять у вас розуміння. Не дозволяйте бар’єру років ставати між вами.

Якщо всі ваші відповіді під буквами „в” і „г” – це означає, що ви „даєте дітям крила ... і їх підрізуєте”. Це породжує в них невпевненість.

Література

Т.Д. Дем’янюк, Г.І. Ситник. Робота з батьками. – Рівне 1997 рік

Видання підготовлено до друку та віддруковано
редакційно-видавничим відділом КНЗ «ЧОПООП ЧОР»
Зам. № 1486 Тираж 100 пр.
18003, Черкаси, вул. Бидгощська, 38/1